

Profesionālās pilnveides seminārs
„Darba vides riska faktori metālapstrādes
nozares uzņēmumos”

Svarīgākie darba vides riska faktori un to novērtējums pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā 2012- 2013” rezultāti metālapstrādes nozarē

Žanna Martinsone, Ivars Vanadziņš, Svetlana Lakiša,
Jeļena Reste, Mairita Grāvele
Darba drošības un vides veselības institūts, RSU
Kontakti: Zanna.Martinsone@rsu.lv
Rīga, 01.11.2013.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ!

Saturs

- Par pētījumu «Darba apstākļi un riski Latvijā 2012-2013»
- Svarīgākie darba vides riska faktori metālapstrādē pēc darba devēju un darba ņēmēju aptaujas datiem
- Veiktie darba aizsardzības pasākumi metālapstrādē pēc darba devēju un darba ņēmēju aptaujas datiem
- Darba ņēmēju informētība par darba aizsardzības jautājumiem
- Individuālo aizsardzības līdzekļu lietošana

Vispārīga informācija

- Latvijas Darba devēju konfederācijas pasūtījums
- Veic:
  - » SIA “TNS Latvia”
  - » RSU Darba drošības un vides veselības institūts
- ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts finansiālu atbalstu projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” (Nr. 1DP/1.3.1.3.2./08/IPIA/NVA/002) ietvaros
- 2012.gada decembris – 2013.gada decembris

Latvijas Darba devēju konfederācija EIROPAS SAVIENĪBA

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ!

Pētījuma saturs

■ Aptaujas

- » Darba devēji (N=1044)
- » Nodarbinātie (N=2558)
- » Latvijas iedzīvotāji (N=1012)
- » Fokusgrupu aptauja (4 grupas – KI/KS/DAS)

■ Datu bāzu analīze

- » P.Stradiņa KUS Aroda un radiācijas medicīnas centrs
- » Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra
- » Valsts darba inspekcija
- » RSU DDVVI Higiēnas un arodslimību laboratorija

Kāda veida uzņēmumus ietver «metālapstrāde»

- Ar terminu „metālapstrāde” kā nozari saprot uzņēmumus, kas analizēti atbilstoši NACE 2.redakcijai:**C APSTRĀDES RŪPNIECĪBA**
  - »24 Metālu ražošana
  - »25 Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas
  - »28 Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana

Darba devējiem aptaujas laikā tika lūgts novērtēt 10 punktu skalā, kur 1 nozīmē “nepavisam neatbilst”, bet 10 – atbilst pilnībā”, cik lielā mērā viņu uzņēmumā (iestādē) darba vide atbilst Darba aizsardzības likuma prasībām

Vid	Lauksaimniecība, mežsaimniecība		Zivsaimniecība		Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde		Apstrādes rūpniecība		Pārtikas produktu un dzērienu ražošana		Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana		Koksnes, koka un korķa izstrādājumu, mēbeļu ražošana		Papīra, papīra izstrādājumu ražošana, poligrāfija		Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana		Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde		Ūdens apgāde, atkritumu apsaimniekošana		Būvniecība		Veselība un sociālā aprūpe		Citas nozares	
	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid
8.4	52	8.4	38	8.6	29	8.5	51	8.0	55	8.4	50	8.2	49	7.8	57	8.5	50	7.7	59	8.4	64	8.3	51	8.2	49	8.2	365	8.4

Vidējais vērtējums starp visām nozarēm ir **8,4**

Viszemākais vērtējums ir **metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā – 7,7**

Darba ņēmējiem aptaujas laikā tika lūgts novērtēt: «Cik lielā mērā uzņēmumā (iestādē), kurā Jūs strādājat, tiek ievērotas darba aizsardzības prasības?»

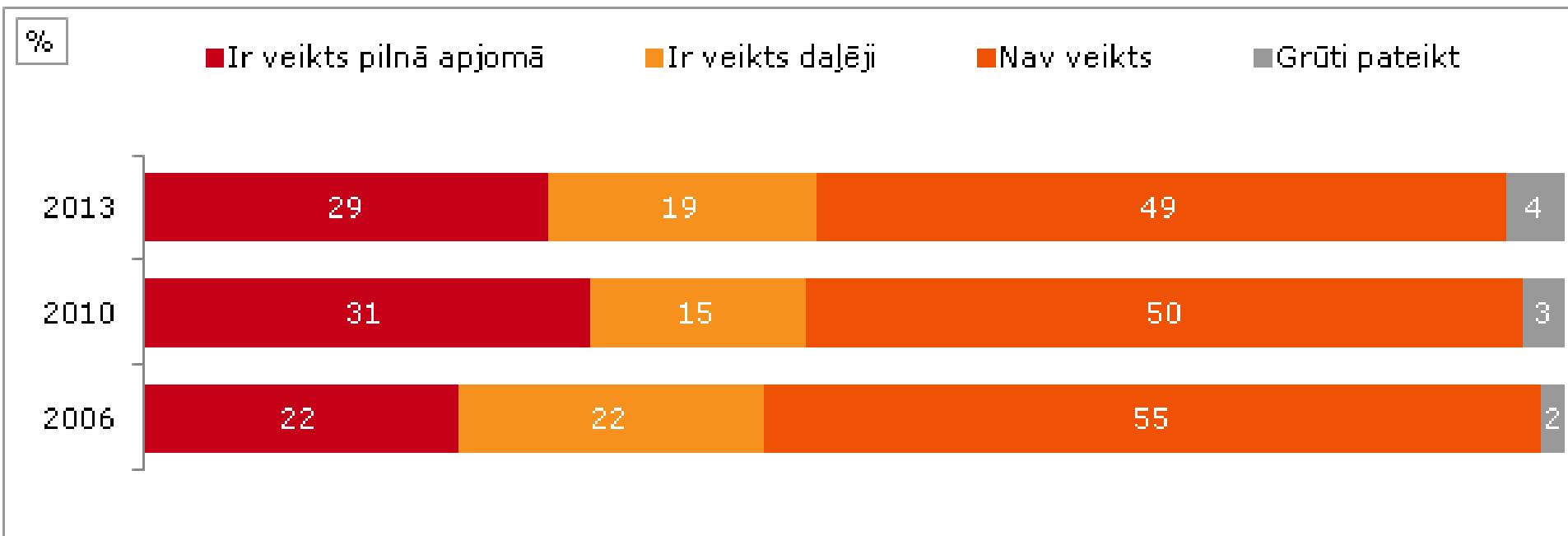
Vid	Lauksaimniecība, mežsaimniecība		Zivsaimniecība		Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde		Apstrādes rūpniecība		Pārtikas produktu un dzērienu ražošana		Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana		Koksnes, koka, mēbeļu ražošana		Papīra, papīra izstrādājumu ražošana, poligrāfija		Metālu, metālizstrādājumu ražošana		Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde		Ūdens apgāde, atkritumu apsaimniekošana		Būvniecība		Veselība un sociālā aprūpe		Citas nozares	
	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid	N	Vid
8.5	138	8.3	46	8.2	53	8.2	78	8.6	76	8.6	44	8.6	81	8.0	50	8.0	49	8.2	50	9.0	50	8.2	157	8.3	122	8.8	1348	8.6

Vidējais vērtējums starp visām nozarēm ir **8,5**

Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā ir viens no zemākajiem vērtējumiem – **8,2**

Darba devēju aptauja

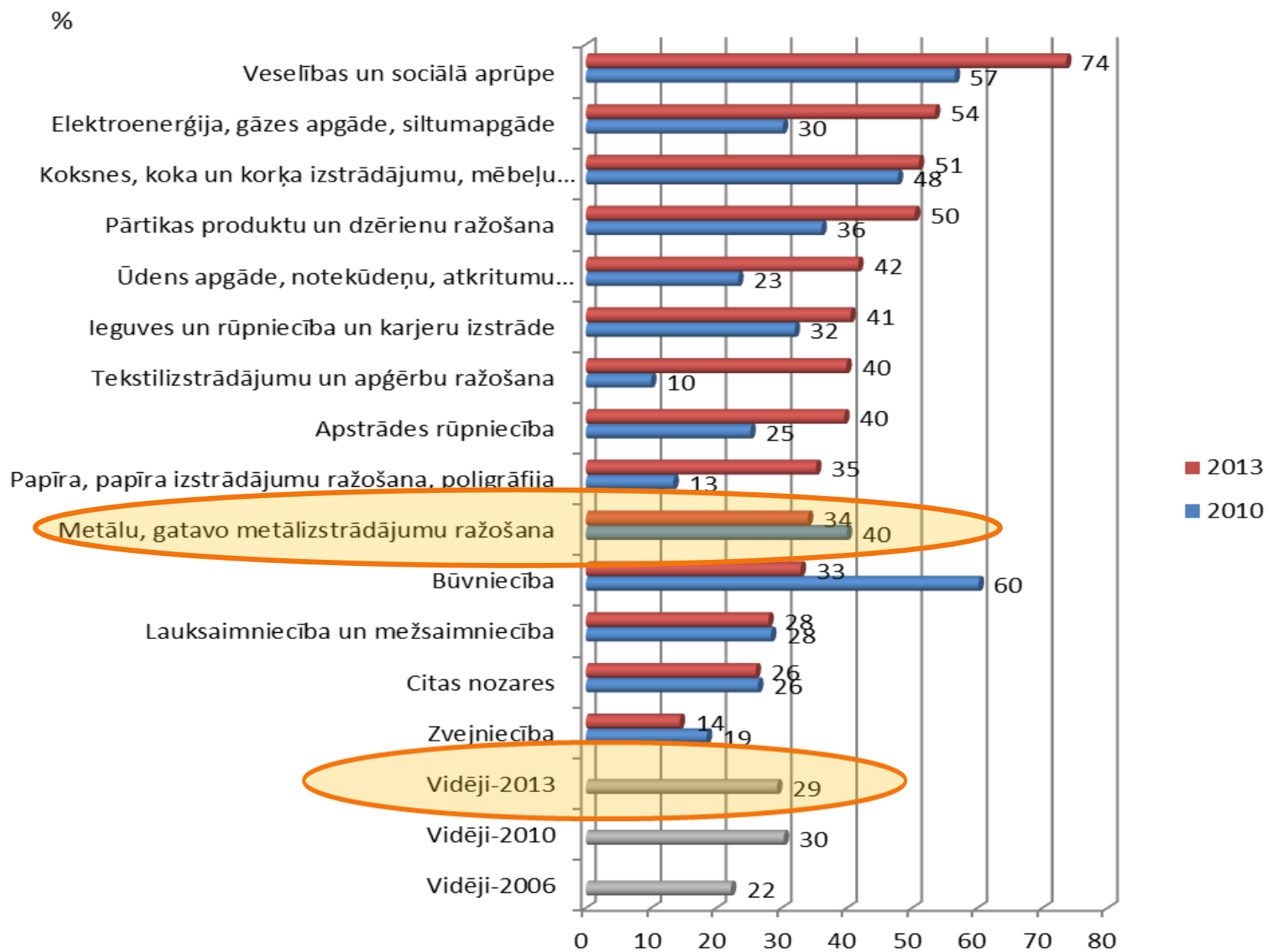
**Vai Jūsu uzņēmumā (iestādē) pēdējā gada laikā ir veikts darba vides riska novērtējums?
2006 - Vai Jūsu uzņēmumā (iestādē) ir veikts darba vides riska novērtējums?**

Bāze: Visi respondenti, [2006: n=1058; 2010: n=1044; 2013: n=1044]

Uzņēmumu skaits Latvijā, kuros pēdējā gada laikā ir veikts darba vides riska novērtējums un sastādīts preventīvo pasākumu plāns

Darba devēju aptaujas dati - darba vides risku novērtēšana 1

Vai Jūsu uzņēmumā (iestādē) ir sagatavots preventīvo (profilaktisko) pasākumu plāns darba vides uzlabošanai un risku samazināšanai?	Vidēji Latvijā, %	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā, %
Jā	62.0	61.0
Nē	34.9	29.3

Vai atbilstoši darba vides risku novērtējumam Jūsu uzņēmumā (iestādē) tika veikti nepieciešamie darba aizsardzības pasākumi atklāto risku novēršanai vai samazināšanai?	Vidēji Latvijā, %	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā, %
Jā, visiem riskiem	42.1	38.6
Jā, bet ne visiem riskiem	38.6	60.2
Nē	16.1	1.2

Darba devēju aptaujas dati- darba vides risku novērtēšana 2

Vai Jūsu uzņēmumā (iestādē) ...?	Vidēji Latvijā, %	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā, %
Darba aizsardzības speciālista pienākumus veicat Jūs pats (veic pats darba devējs)	61.8	65.4
Strādā darba aizsardzības speciālists	17.1	32.7
Strādā vairāki darba aizsardzības speciālisti un/vai ir izveidota darba aizsardzības daļa	1.0	1.5
Ir noslēgts līgums ar kompetentu institūciju darba aizsardzībā (no malas)	8.0	2.3
Ir noslēgts līgums ar kompetentu speciālistu darba aizsardzībā (no malas)	9.0	10.5
Nav šādu speciālistu	9.2	1.6

Darba devēju aptaujas dati - darba vides risku novērtēšana 3

Kurš Jūsu uzņēmumā (iestādē) veica darba vides riska novērtējumu?	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, %
Pats darba devējs	36.5
Darba aizsardzības speciālists	46.6
Darba aizsardzības daļa	2.6
Kompetents speciālists darba aizsardzībā no ārpusē	16.4
Kompetenta institūcija	6.7
Cits	2.4

Darba devēju aptaujas dati - darba vides risku novērtēšana 4

Kuras no sekojošām situācijām attiecas uz Jūsu uzņēmumā (iestādē) strādājošo (ajiem) darba aizsardzības speciālistu (iem)?	Vidēji Latvijā, %	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā, %
Strādā „amatu apvienošanas kārtībā”	70.7	63.1
Strādā uz pilnu laiku	18.4	2.5
Ir izgājis 160 stundu apmācību darba aizsardzībā	61.3	52.6
Ir ar augstāko izglītību darba aizsardzībā	31.2	40.3
Nav izgājis 160 stundu apmācību un nav ieguvis augstāko izglītību darba aizsardzībā	3.0	4.6

Darba devēju aptaujas dati - darba vides risku novērtēšana 5

Kurš no šiem apgalvojumiem attiecas uz Jums kā darba aizsardzības speciālistu?	Vidēji Latvijā, %	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā, %
Esat izgājis 160 stundu apmācību darba aizsardzībā	41.1	29.7
Esat ar augstāko izglītību darba aizsardzībā	3.8	10.6
Neesat izgājis 160 stundu apmācību, ne arī ieguvis augstāko izglītību darba aizsardzībā	52.6	59.7

Darba devēju aptaujas dati

Kādus pakalpojumus Jūs esat saņēmuši no kompetentajām institūcijām vai speciālistiem?	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
TOP 5:						
Darba drošības instruktāžu izstrāde	62,7	69,9	99,5	83,8	100%	86,5
Padomi nepieciešamajiem preventīvajiem (profilaktiskajiem) pasākumiem	45,5	79,0	84,7	73,5	91,5	66,9
Palīdzība darbinieku instruktāžā un apmācībā	45,5	51,3	97,2	81,0	87,4	78,8
Padomi vispārējos arodveselības aprūpes un darba drošības jautājumos	40,7	52,7	94,8	59,2	87,4	56,7
Padomi darba aprīkojuma izvēlē un lietošanā	62,7	38,8	66,0	35,7	87,4	40,7
Darba vides iekšējā uzraudzība (piem., kompetenta institūcija vai speciālists uzrauga, lai darba vide uzņēmumā tiek nepārtraukti uzlabota)	62,7	65,8	51,7	63,4	85,0	62,8

Darba devēju aptaujas dati

Kādus pakalpojumus Jūs esat saņēmuši no kompetentajām institūcijām vai speciālistiem?	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Darba vides riska novērtējums	39,3	73,3	59,1	78,6	73,3	79,1
Laboratorisko mērījumu veikšana	22,1	34,5	28,4	18,5	44,4	35,7
Nodarbināto veselības pārbaužu organizācija	39,3	29,6	53,5	33,4	36,0	49,9
Padomi darba apgērba un individuālās aizsardzības līdzekļu izvēlē	40,7	29,6	60,8	40,6	30,2	39,8
Atzinums par neatbilstībām darba aizsardzības tiesību aktu prasībām	45,5	22,3	86,3	29,1	10,4	34,3

Darba devēju aptaujas dati – darba vides riska faktori 1

Kopumā, cik procenti no Jūsu uzņēmuma strādājošajiem ir pakļauti kaitīgajiem darba vides riska faktoriem (ķīmiskie, fizikālie, ergonomiskie, psihosociālie, traumatisma riska faktori u.c.)?	Vidēji Latvijā, %	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā, %
100%	17.5	21.9
80 – 99%	6.1	1.6
60 – 79%	5.3	10.5
40 – 59%	7.5	20.4
Mazāk kā 40%	23.6	24.1
Neviens nav pakļauts	37.5	16.0

Darba devēju aptaujas dati – darba vides riska faktori 2

Darba vides riska faktors

TOP 5:

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Darbs ar aprīkojumu (piemēram, slīpmašīnas, frēzes)	84,8	26,6	87,8	33,4	76,2	22,6
Smagu priekšmetu nešana vai pārvietošana	55,3	28,4	55,1	42,8	69,3	30,7
Vibrācija, kuru rada rokas instrumenti, mašīnas u.t.t.	58,7	19,7	76,5	29,9	65,9	19,7
Darbs piespiedu pozā (piemēram, stāvus, sēdus)	41,3	33,1	44,3	48,4	65,3	42,1
Darbs ar datoru (vismaz 2 stundas dienā)	59,2	60,9	74,4	75,4	55,9	70,3
Vienveidīgas kustības (piemēram, plaukstu locītavā vai plecos)	41,4	25,3	44,4	41,8	55,5	36,0
Darbs ārā dažādos laika apstākļos (vasarā un ziemā)	37,7	30,9	40,1	52,5	54,4	36,9
Tik skaļš troksnis, ka nākas pacelt balsi, runājot ar cilvēkiem	45,0	17,7	64,4	25,4	49,7	26,5

Darba devēju aptaujas dati – darba

vides riska faktori 3

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Nemaināms darba temps (piemēram, nodarbinātajam ir jāstrādā tādā tempā, kādā to nosaka darba aprīkojums)	37,5	14,2	25,5	16,3	49,7	17,6
Ķīmiskās vielas (izgarojumu, dūmu, putekļu vai bīstamu ķīmisku vielu ieelpošana, uzsūkšanās caur ādu)	52,1	15,4	31,5	28,9	44,2	23,3
Laika trūkums	46,4	32,2	36,1	38,4	43,6	34,8
Summētais darba laiks (katru dienu citādāks darba laiks, kopumā nedrīkst pārsniegt 56 stundas nedēļā)	20,2	37,6	28,0	43,7	41,9	43,0
Darbs augstumā	27,9	14,0	42,9	23,2	41,3	15,5
Elektromagnētiskais lauks	*	*	22,9	23,6	40,9	18,8
Darbs ar sarežģītām, ātri mainīgām tehnoloģijām, ātru un svarīgu lēmumu pieņemšanu	27,0	19,5	42,8	28,2	37,9	28,2
Darbs sprādzienbīstamā vidē (piem., darbs ar gāzi, smalkiem koka putekļiem)	14,2	4,9	18,4	11,7	33,1	6,1

Darba devēju aptaujas dati – darba vides riska faktori 4

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Darbs ar bīstamajām iekārtām (celtni, lifti, katlu iekārtas, cisternas u.c.)	44,7	15,0	33,1	20,9	32,8	12,2
Nejonizējošais starojums (ultravioletais, lāzera, infrasarkanais u.c.)	11,0	3,7	16,2	3,9	28,5	7,9
Virsstundu darbs (strādā ilgāk, nekā ir paredzēts darba līgumā)	23,0	18,8	12,8	28,2	26,6	20,1
Zema temperatūra telpās	22,5	12,1	22,7	23,3	24,5	12,7
Caurvējš	19,9	18,7	19,2	28,5	20,5	19,1
Distances darbs (darbs, kas netiek veikts tiešajā darba vietā, bet gan citur, piem., mājās)	17,4	15,2	28,4	28,8	20,1	38,2
Vibrācija, kuru rada transporta līdzekļi (piem., traktori, ekskavatori, smagās automašīnas)	7,8	16,3	22,0	27,1	13,0	16,5
Nakts darbs (vairāk kā 2 stundas laikā no 22.00 – 6.00)	13,9	13,9	13,1	20,7	10,7	14,7

Darba devēju aptaujas dati – darba vides riska faktori 5

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Maiņu darbs (darbs maiņās 8 stundas katru dienu)	20,1	23,4	10,6	18,5	9,1	22,5
Jonizējošais starojums	5,3	1,4	0,7	1,9	7,9	2,8
Augsta temperatūra, kuras dēļ darbinieki svīst pat tad, kad nestrādā	7,4	4,2	10,1	9,4	5,6	7,3
Paaugstināts atmosfēras spiediens	2,4	1,6	0,0	3,3	2,4	4,4
Azbests	*	*	2,8	3,2	1,6	1,2
Bioloģiskie faktori (piemēram, ērcu encefalīts, vīrusu hepatīts, kontakts ar asinīm, dzīvniekiem)	6,2	8,6	4,4	21,8	0,8	18,1
Fiziska vardarbība darba vietā	0,0	2,0	0,0	9,0	0,8	3,8
Iebiedēšana darba vietā	2,4	2,0	0,0	9,0	0	4,3
Seksuāla uzmākšanās darba vietā	0,0	0,0	0,0	3,2	0	2,1

Darba devēju aptaujas dati – līdzekļu ieguldīšana 1

Vai pagājušā gada laikā Jūs ieguldījāt finansiālos līdzekļus sekojošiem ar darba aizsardzību saistītiem jautājumiem...?	2013	
	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē
Ar darbu saistītu ikdienas sadzīves apstākļu uzlabošanai	52.4	54.0
Darba apģērbam un individuālās aizsardzības līdzekļiem	55.9	89.7
Darba vides laboratoriskajiem mērījumiem	13.3	12.5
Drošības zīmju izvietojšanai (piem., uzmanību - elektrība!)	37.3	54.0
Pirmās palīdzības aptieciņu iegādei	58.5	79.5
Darbinieku instruktāžai un speciālajai apmācībai (piem., ugunsdrošības u.tml. jautājumos)	47.1	66.2
Ugunsdzēsamo līdzekļu iegādei, uzturēšanai	61.8	83.5
Netērēju nekādiem ar darba aizsardzību saistītiem jautājumiem	11.3	

Darba devēju aptaujas dati– līdzekļu ieguldīšana 2

Vai pagājušā gada laikā Jūs ieguldījāt finansiālos līdzekļus sekojošiem ar darba aizsardzību saistītiem jautājumiem...?	2013	
	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē
Veselības apdrošināšanas polisēm (kas sedz arī vakcināciju, Darbinieku vakcinācijai (bez polises)	16.4	22.2
Darbinieku obligātajām veselības pārbaudēm (bez polises)	9.9	15.8
Darbinieku sporta iespējām (bez polises)	40.0	41.4
Darba aizsardzības speciālistu un uzticības personu apmācībai	17.5	25.5
Apmācībai pirmās palīdzības sniegšanā	19.4	29.8
Darba vides riska faktoru novērtēšanai	18.2	29.3
Darba vides uzlabošanai (piem., ventilācijas izbūve)	24.6	39.2
	45.2	52.8

Darba devēju aptaujas dati– līdzekļu ieguldīšana 3

Kas Jūs, galvenokārt, traucē veikt nepieciešamos darba aizsardzības pasākumus Jūsu uzņēmumā (iestādē)?	iālos tītiem	2013	
		Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē
Līdzekļu trūkums		15.4	36.3
Nav vajadzības, nav jēgas		5.2	10.2
Nekas netraucē		59.9	34.8
Darbinieku skaita samazināšanās, darba apjoma		1.3	4.8
Darba specifika		1.2	3.2
Darba aizsardzības prasības ir nepamatotas		2.7	5.7
Laika trūkums		5.3	8.4
Birokrātija (t.sk. Nodokļu sistēma)		1.4	4.0

Darba devēju aptaujas dati – darba vides novērtēšana 1

Kas Jūsu uzņēmumā (iestādē) vēl piedalījās darba vides risku novērtēšanā?	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, %
Nodarbināto uzticības personas	2.9
Konkrētais nodarbinātais, kurš strādā attiecīgajā darba vietā	47.2 3. pozīcija starp nozarēm
Gan nodarbināto uzticības personas, gan konkrētais nodarbinātais	16.7
Struktūrvienības vadītājs, maza uzņēmuma vadītājs, īpašnieks	12.3
Papildus neviens nepiedalījās	20.9

Darba ņēmēju aptaujas dati – darba vides novērtēšana 2

Vai pēdējā gada laikā Jūs esat piedalījies (-usies) savas darba vietas risku novērtēšanā?	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana
Jā, es tiku iesaistīts (-ta) savas darba vietas risku novērtēšanā, kā arī man uzdeva jautājumus par darba vietu un veselības sūdzībām	31.2
Jā, es tiku iesaistīts (-ta), bet tas bija formāli (parakstīju novērtējumu), neviens ar mani nerunāja	2.2
Nē, es neesmu piedalījies (-usies), bet piedalījās cits kolēģis, kurš strādā tieši tajā pašā darba vietā	
Nē, es neesmu piedalījies (-usies) risku novērtējumā	56.3
Manā darba vietā darba vides riska novērtējums nav veikts	8.6
Grūti pateikt/NA	1.7

Darba ņēmēju aptaujas dati – apmierinātība ar darba apstākļiem 1

Kopumā, cik apmierināts (-a) Jūs esat ar darba apstākļiem un vidi Jūsu darba vietā?	Vidēji Latvijā	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana
Apmierināts	84.8	86.8
Neapmierināts	15.0	13.2

Darba ņēmēju aptaujas dati – apmierinātība ar darba apstākļiem 2

Kāpēc Jūs neesat apmierināts (-a) ar darba apstākļiem un vidi tieši no darba aizsardzības aspekta?	Vidēji Latvijā, %	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana
Fiziski smags darbs	43.9	55.2
Nav nodrošināti individuālās aizsardzības līdzekļi (piem., austiņas, cimdi, aizsargķivere, respiratoru u.c.) un citi aizsardzības līdzekļi	5.6	
Netīra darba vide	17.2	55.2
Daudz veselības risku (kaitīgi darba vides faktori)	39.3	74.1
Darba devējs nerūpējas par darba vidi un darbinieku drošību un veselību	13.6	
Darba vide nav piemērota darbinieka vajadzībām	24.3	16.3
Laika trūkums kvalitatīvai darbu paveikšanai	9.0	
Nav piemērots darba aprīkojums un instrumenti	13.5	
Ar darba aizsardzību nesaistīti jautājumi	9.0	13.0
Liela psiholoģiskā slodze	5.1	

Darba ņēmēju aptaujas dati – darba vides riski 1

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Izgarojumu, dūmu, putekļu vai bīstamu ķīmisku vielu ieelpošana, uzsūkšanās caur ādu	85,2	40,3	69,2	38,4	69,9	37,2
Tik skaļš troksnis, ka nākas pacelt balsi, runājot ar cilvēkiem	81,1	45,0	48,4	35,6	66,0	43,0
Caurvējš	69,8	51,7	50,5	46,4	63,3	45,4
Virsstundu darbs (strādā ilgāk, nekā ir paredzēts darba līgumā)	77,7	51,7	16,6	43,5	61,3	45,6
Vienveidīgas kustības (piem., plaukstu locītavā vai plecos)	65,9	56,1	63,8	55,9	59,4	54,0
Smagu priekšmetu nešana vai pārvietošana	74,0	52,4	54,1	56,2	54,9	49,7
Darbs ar sarežģītām, ātri mainīgām tehnoloģijām, ātru un svarīgu lēmumu pieņemšanu	41,5	33,2	46,6	33,9	52,3	32,7

TOP 5:

Izgarojumu, dūmu, putekļu vai bīstamu ķīmisku vielu ieelpošana, uzsūkšanās caur ādu

Tik skaļš troksnis, ka nākas pacelt balsi, runājot ar cilvēkiem

Caurvējš

Virsstundu darbs (strādā ilgāk, nekā ir paredzēts darba līgumā)

Vienveidīgas kustības (piem., plaukstu locītavā vai plecos)

Smagu priekšmetu nešana vai pārvietošana

Darbs ar sarežģītām, ātri mainīgām tehnoloģijām, ātru un svarīgu lēmumu pieņemšanu

Darba ņēmēju aptaujas dati – darba vides riski 2

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Darbs piespiedu pozā (piem., stāvus, sēdus)	68,0	63,8	59,8	70,2	51,3	59,1
Darbs ar aprīkojumu (piem., slīpmašīnas, frēzes)	55,2	22,3	49,6	24,2	48,8	23,3
Vibrācija, kuru rada rokas instrumenti, mašīnas u.t.t.	58,7	24,0	36,3	26,0	47,5	22,4
Nemaināms darba temps (piem., nodarbinātajam ir jāstrādā tādā tempā, kādā to nosaka darba aprīkojums)	45,2	25,0	29,0	21,8	45,5	24,3
Maiņu darbs (darbs maiņās 8 stundas katru dienu)	13,1	9,1	9,8	20,6	45,1	25,4
Laika trūkums	49,8	51,1	49,5	50,4	44,8	52,0
Elektromagnētiskais lauks	*	*	45,1	18,1	43,7	20,3

Darba ņēmēju aptaujas dati– darba vides riski 3

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Darbs ar bīstamajām iekārtām (celtņi, lifti, katlu iekārtas, cisternas u.c.)	55,0	17,8	20,3	15,4	43,1	18,7
Zema temperatūra telpās	51,2	31,1	36,5	37,2	42,0	32,7
Augsta temperatūra, kuras dēļ darbinieki svīst pat tad, kad nestrādā	52,7	37,2	33,8	24,3	38,3	27,0
Darbs ārā dažādos laika apstākļos (vasarā un ziemā)	40,0	38,2	47,5	40,1	37,8	42,0
Darbs ar datoru (vismaz 2 stundas dienā)	11,5	36,4	40,1	42,6	35,5	55,7
Nakts darbs (vairāk kā 2 stundas laikā no 22.00 – 6.00)	27,8	23,1	13,9	18,4	30,4	25,2
Ķīmisko vielu uzsūkšanās caur ādu	36,3	21,4	24,2	19,1	28,8	19,7

Darba ņēmēju aptaujas dati – darba vides riski 4

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Darbs augstumā	31,8	17,4	18,1	17,9	25,2	18,8
Vibrācija, kuru rada transporta līdzekļi (piem., traktori, ekskavatori, smagās automašīnas)	22,6	17,0	20,7	20,5	25,0	19,9
Summētais darba laiks (katru dienu citādāks darba laiks, kopumā nedrīkst pārsniegt 56 stundas nedēļā)	35,7	34,7	16,9	22,1	22,9	21,4
Darbs sprādzienbīstamā vidē (piem., darbs ar gāzi, smalkiem koka putekļiem)	37,4	12,0	27,2	11,7	22,8	13,5
Tiešs kontakts ar cilvēkiem, kuri nav darbinieki Jūsu darba vietā – tādiem kā pircēji, pasažieri u.c.	18,9	63,8	45,0	75,4	21,3	63,9
Ķīmiskās un bioloģiskās vielas, kas izraisa ļaundabīgos audzējus	20,8	12,0	19,0	13,0	19,1	11,6
Nejonizējošais starojums (ultravioletais, lāzera, infrasarkanais u.c.)	9,1	8,3	26,1	7,5	12,7	6,3

Darba ņēmēju aptaujas dati– darba vides riski 5

Darba vides riska faktors	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Distances darbs (darbs, kas netiek veikts tiešajā darba vietā, bet gan citur, piem., mājās)	7,9	18,8	7,3	18,7	8,1	15,3
Paaugstināts atmosfēras spiediens	5,8	7,1	15,0	9,9	6,0	6,3
Jonizējošais starojums	7,7	7,5	12,3	5,6	4,2	5,2
Bioloģiskie faktori (piem., ērču encefalīts, vīrusu hepatīts, kontakts ar asinīm, dzīvniekiem)	1,9	19,6	2,0	24,9	4,2	20,7
Azbests	*	*	11,5	5,0	2,6	3,9

Darba devēju un darba ņēmēju darba vides riska faktoru TOP 5

Darba devēju

TOP 5:

Darbs ar aprīkojumu (piemēram, slīpmašīnas, frēzes)

Smagu priekšmetu nešana vai pārvietošana

Vibrācija, kuru rada rokas instrumenti, mašīnas u.t.t.

Darbs piespiedu pozā (piemēram, stāvus, sēdus)

Darbs ar datoru (vismaz 2 stundas dienā)

Darba ņēmēju

TOP 5:

Izgarojumu, dūmu, putekļu vai bīstamu ķīmisku vielu ieelpošana, uzsūkšanās caur ādu

Tik skaļš troksnis, ka nākas pacelt balsi, runājot ar cilvēkiem

Caurvējš

Virsstundu darbs (strādā ilgāk, nekā ir paredzēts darba līgumā)

Vienveidīgas kustības (piem., plaukstu locītavā vai plecos)

Darba ņēmēju aptaujas dati – DA pasākumi 1

Darba aizsardzības pasākums

TOP 5:

	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Darbinieku instruktāžu un speciālo apmācību (piem., ugunsdrošības u.tml. jautājumos)	71,6	69,0	68,4	68,2	71,0	73,8
Darba apģērbu un individuālās aizsardzības līdzekļus	69,7	43,4	51,9	38,3	70,8	46,3
Ugunsdzēsamo līdzekļu iegādi, uzturēšanu	56,7	50,2	83,5	58,2	62,7	60,9
Darbinieku obligāto veselības pārbaudes (bez polises)	44,8	37,8	34,7	22,9	56,5	41,4
Drošības zīmju izvietojumu (piem., uzmanību-elektrība!)	46,6	34,8	54,7	40,3	54,8	48,1
Pirmās palīdzības aptieciņu iegādi	54,6	44,3	59,5	51,1	48,5	53,9
Ar darbu saistītu ikdienas sadzīves apstākļu uzlabošanu (piem., gērbtuves, dušas, atpūtas telpas)	37,0	29,4	28,3	23,8	47,4	30,6

Darba ņēmēju aptaujas dati – DA pasākumi 2

Darba aizsardzības pasākums	2006		2010		2013	
	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā	Metālapstrādes nozarē	Vidēji Latvijā
Apmācību pirmās palīdzības sniegšanā	31,1	26,2	33,1	21,1	43,2	26,5
Darba vides uzlabošanu (piem., ventilācijas izbūve)	33,9	21,7	14,4	18,0	41,3	22,7
Veselības apdrošināšanas polises (kas sedz arī vakcināciju, obligātās veselības pārbaudes u.c.)	29,5	32,6	29,2	22,8	40,6	31,0
Darba aizsardzības speciālistu un uzticības personu apmācību	18,4	13,6	7,6	10,8	39,0	16,7
Darba vides riska faktoru novērtēšanu	20,5	13,2	33,1	14,0	34,8	21,1
Darbinieku sporta iespējas (bez polises)	17,1	15,5	5,2	8,1	20,2	14,7
Darba vides laboratoriskos mērījumus	14,4	5,3	7,4	3,1	16,6	8,0
Darbinieku vakcināciju (bez polises)	20,8	20,8	4,5	6,2	10,0	10,8

Darba ņēmēju aptaujas dati

Vai pēdējā gada laikā Jūs savā darba vietā tikāt informēts (-a) par šādiem jautājumiem?		Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, %
Darba vides riska faktoriem Jūsu darba vietā (ķīmiskie, fizikālie, ergonomiskie (piespiedu pozas, smagumu celšana), psihosociālie, traumatisma riska faktori u.c.)	Jā	80.8
	Nē	13.3
	Nav nepieciešams/ neattiecas	4.2
	Grūti pateikt/NA	1.7
Risku faktoru (darba vides) ietekmi uz veselību un nepieciešamajām veselības pārbaudēm	Jā	72.6
	Nē	23.5
	Nav nepieciešams/ neattiecas	2.2
	Grūti pateikt/NA	1.7

Vidēji Latvijā
68,6%

Vidēji Latvijā
74,4%

Darba ņēmēju aptaujas dati – informētība 1

Vai pēdējā gada laikā Jūs savā darba vietā tikāt informēts (-a) par šādiem jautājumiem?		Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, %
Lietojamajiem individuālās aizsardzības līdzekļiem (piem., austiņas, cimdi, aizsargķivere, respirators u.c.)	Jā	86.9
	Nē	5.1
	Nav nepieciešams/neattiecas	8.0
	Grūti pateikt/NA	
Drošām darba metodēm (piem., darbs ar aprīkojumu (frēzes, virpas))	Jā	73.7
	Nē	12.0
	Nav nepieciešams/neattiecas	12.2
	Grūti pateikt/NA	2.2

Vidēji Latvijā
60,6%

Vidēji Latvijā
52,6%

Darba ņēmēju aptaujas dati – informētība 2

Vai pēdējā gada laikā Jūs savā darba vietā tikāt informēts (-a) par šādiem jautājumiem?		Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, %	
Situācijām, kad nedrīkst uzsākt darbu un kad darbs ir jāpārtrauc	Jā	90.3	← Vidēji Latvijā 73,0%
	Nē	5.9	
	Nav nepieciešams/ neattiecas	3.8	
	Grūti pateikt/NA		
Rīcību ārkārtas situācijā (piem., ugunsgrēka gadījumā)	Jā	90.2	← Vidēji Latvijā 88,9%
	Nē	9.8	
	Nav nepieciešams/ neattiecas		
	Grūti pateikt/NA		

Darba ņēmēju aptaujas dati – informētība 3

Vai pēdējā gada laikā Jūs savā darba vietā tikāt informēts (-a) par šādiem jautājumiem?		Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, %	
Darba drošības instrukcijām (parakstoties par iepazīšanos)	Jā	96.1	Vidēji Latvijā 93,6%
	Nē	3.9	
	Nav nepieciešams/ neattiecas		
	Grūti pateikt/NA		
Citiem ar darba aizsardzību saistītiem jautājumiem	Jā		Vidēji Latvijā 0,4%
	Nē	36.0	
	Nav nepieciešams/ neattiecas	24.9	
	Grūti pateikt/NA	39.1	

Vai Jums personīgi, strādājot ir nepieciešams lietot individuālās aizsardzības līdzekļus (piem., austiņas, cimdus, aizsargķiveri, respiratoru u.c.)?	Vidēji Latvijā, %	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā, %
Jā, ir nepieciešams lietot	51.2	81.0
Nē, nav nepieciešams lietot	48.4	19.0
Vai darba devējs Jums nodrošina darbam nepieciešamos individuālās aizsardzības līdzekļus (piem., austiņas, cimdus, aizsargķiveri, respiratoru u.c.), ja tādi ir nepieciešami?	Vidēji Latvijā, %	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā, %
Jā	94.9	97.3
Nē	4.9	2.7
Vai strādājot Jūs lietojat individuālās aizsardzības līdzekļus (piem., austiņas, cimdus, aizsargķiveri, respiratoru u.c.), kurus ir nodrošinājis darba devējs vai Jūs pats?	Vidēji Latvijā, %	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā, %
Jā, lietojat vienmēr	84.7	90.0
Jā, lietojat dažreiz	14.1	7.3
Nē, nelietojat	1.1	2.7

Darba ņēmēju aptaujas dati - IAL

Kāpēc Jūs nelietojat individuālās aizsardzības līdzekļus?	Vidēji Latvijā, %	Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošanā, %
Nedomāju, ka tos lietot ir svarīgi	10.9	26.7
Tie traucē strādāt, ir neērti vai spiež	56.7	21.2
Visu laiku nav nepieciešams lietot (kad vajag, tad lieto)	17.1	52.1

Secinājumi 1

- Atbilstoši darba devēju aptaujas datiem darba vides riska novērtējums nav veikts 43% (2010.gadā – 41,0%, 2006.gadā - 41,8%) uzņēmumu, kas ir mazāk kā Latvijā kopumā 48,6% (2010.gadā – 50,5%, 2006.gadā - 54,8%), kas vērtējams tomēr kā slikts rādītājs, jo metālapstrādes nozarei raksturīgi daudzveidīgi riski. Turklāt jāatzīmē, ka situācija vidēji Latvijā ir nedaudz pasliktinājusies, bet metālapstrādes nozarē – nav būtiski mainījusies.

Secinājumi 2

- Metālapstrādes nozarē 65,4% (2010.gadā - 69,5%, 2006.gadā - 62,4%) uzņēmumu darba aizsardzības speciālista pienākumus veic pats darba devējs un 59,7% (2010.gadā - 44,6%, 2006.gadā - 51,7%) darba devēju gan nav apguvuši ne 160 stundu darba aizsardzības speciālistu apmācības kursus, ne ieguvuši augstāko izglītību darba aizsardzībā, kas liecina, ka joprojām nozarē nepieciešami būtiski uzlabojumi un papildus informācijas sniegšana darba devējiem.

Secinājumi 3

- Atbilstoši darba devēju domām biežāk nekā vidēji Latvijā darba devēji metālapstrādes nozarē atzīmējuši skaļu troksni, vibrāciju, ko rada rokas instrumenti, darbu ar sarežģītām, ātri maināmām iekārtām, laika trūkumu, ķīmiskās vielas, caurvēju.
- Turklāt ir samazinājies maiņu darbs un nakts darbs, bet pieaudzis ir summētais darba laiks un virsstundu darbs metālapstrādes uzņēmumos.

Secinājumi 4

- Būtiski pieaudzis to nodarbināto skaits, kas saņēmuši informāciju par darba vides riska faktoriem savā darba vietā – 80,8 (2010.gada - 59,5%, 2006.gadā - 79,4%).
- Pieaudzis to respondentu skaits, kuri atzīst, ka viņiem nepieciešams lietot individuālos aizsardzības līdzekļus - 81,0 % (2010.gadā - 46,3%, 2006.gadā - 83,0%), tas ir vairāk kā vidēji Latvijā 51,2% (2010.gadā - 42,6%, 2006.gadā - 46,0%).

PALDIES PAR UZMANĪBU!

